

VAN EEN DEURWAARDER, EEN DWANGBEVEL EN EEN KORPORAAL

Henny van Dolder-de Wit

Was de St.-Janskerk sinds 1573 in gebruik bij de protestanten, officieel werd de kerk pas op 18 februari 1800 toegewezen aan de Nederduytsche Gereformeerde gemeente te Gouda, nu de Hervormde gemeente.

De scheiding tussen kerk en staat had tot gevolg dat veel kerkgenootschappen in grote financiële nood kwamen te verkeren, o.m. door dat de salarissen, die tot dan voor het grootste deel uit 's Rijks kas werden betaald nu geheel voor rekening van het kerkgenootschap kwamen.

Om de vijf Goudse Hervormde predikanten van hun traktement te kunnen voorzien waren leningen afgesloten Geld om deze terug te betalen was er echter niet.

Daarom werd met de geldschieters afgesproken dit in termijnen te doen. Aan de lidmaten van de Hervormde kerk (hun aantal werd in 1810 geschat op ca. 7430) werd gevraagd welkijks een kleine bijdrage voor dit doel beschikbaar te stellen. Het enthousiasme hiervoor was gering, sommigen weigerden botweg, anderen gaven zich op als minvermogen. Dientengevolge ontstond een groot aantal achterstallige verplichte betalingen.

Om deze te innen kon het geld volgens Koninklijk Besluit van 6 februari 1818 via de directeur van de belastingen worden ingevorderd op de gebruikelijke manier. Na bekendmaking van deze maatregel vanaf de preekstoel volgde een periode van 14 dagen, waarin werd afgewacht welk effect de mededeling zou sorteren. Ieder wist immers wat hem bij wanbetaling stond te wachten! Na deze 14 dagen werden de namen van hen die geen gehoor gaven aan de directeur der belastingen doorgegeven.

Tot deze maatregel zal door het kerkbestuur slechts uit bittere noodzaak zijn besloten. Het gebrek aan contanten had echter tot gevolg dat het kerkgebouw steeds meer in verval raakte en zelfs het meest noodzakelijke onderhoud achterwege moest blijven.

De schilder Cornelis Roggeveen zou wel heel direct met de nieuwe maatregel worden geconfronteerd. Hij deed zijn beklag zelfs bij de gouverneur (nu commissaris der Koningin) van Zuid-Holland, over 'de wrede en onrechtvaardige

ge handelwijze hem aangedaan door de heer Van Teylingen, ontvanger der belastingen inzake de executie van de achterstallige predicants-tractementen'.

Hij stelt zich in de brief voor als geboren Gouwenaar, schildersknecht, in dienst bij de stadsfabriek (gemeentewerken) en in de kost bij zijn zusters, die genoodzaakt zijn met handarbeid in hun onderhoud te voorzien).

Toen hij na een langdurig verblijf in Haarlem van zijn werkzaamheden aldaar naar Gouda terugkeerde, was inmiddels de bijdrage voor de predikants-tractementen geregeld. Hij had nog maar nauwelijks de tijd gehad zich erop te verheugen dat hij opnieuw was aangenomen bij de stadsfabriek, (zij het op een dagloon van 1 gulden), of de ontvanger Van Teylingen sommeerde hem zijn achterstallige bijdrage te voldoen, terwijl hij volgens zijn zeggen geen lid was van de kerk.

Na zijn weigering meldde zich aan het huis een soldaat van het garnizoen, geïntroduceerd als 'garniser', die 'eten, drinken en legging eiste'. De zusters die nauwelijks genoeg eten in huis hadden voor zichzelf en hun broer, verklaarden niet aan zijn eis te kunnen voldoen. De man gedroeg zich verder netjes en vertrok de volgende middag.

Bij afwezigheid van Van Teylingen was de soldaat teruggeroepen door de deurwaarder De Vletter en vervangen door een korporaal Slaigter geheten. Deze eiste bij zijn aankomst drinken, eten en een goed bed, daarbij dreigend dat als hem dit werd geweigerd, hij de boel kort en klein zou slaan. Spoedig daarna, aldus Roggeveen, voegde hij de daad bij het woord 'door het aan stuk slaan van de meubelen mijner familie, met sabelslagen te geeven aan mijne zusters, tengevolge dat er een groot attroupement voor haarlieder huys is vergadert, wanneer toevalligen Capitein De Jong, alhier in garnizoen leggende en voorbij komende, in huis is getreden en hem zijn onbehoorlijk gedrag heeft voorgehouden'. De korporaal verklaarde dat hem dit op het belastingkantoor was bevolen. Hij werd daarna vervangen door ene korporaal Fischer, die drie dagen in het huis van de gezusters Roggeveen verbleef en van eten en drinken werd voorzien door een eveneens aldaar verblijvende

dendel kostganger, de heer Boon. Die soldaat gedroeg zich 'behoorlijk en fatsoenlijk'.

Het is geen wonder dat Cornelis Roggeveen zijn beklag ging doen bij de deurwaarder De Vletter, alsmede bij de publieke autoriteiten, doch hij vond geen gehoor.

Van Teylingen liet beslag op zijn loon leggen voor de achterstallige 12 gulden en 4 stuivers. Daar Roggeveen niet in staat was een gerechtelijke procedure te beginnen 'om zich tegen 'deze ongehoorde woede en wederrechtelijke handelwijze te verzetten' schreef hij ten einde raad naar de Gouverneur van Zuid-Holland.

Het voorval kwam het kerkbestuur ter ore die het voor verdere behandeling aan de burgemeesters meldde. Later werd de hoogte van een kerkelijke bijdrage afgesteld op de huurwaarde van een huis om zo tot een redelijke verdeling ervan te komen.

Bijlage 1.

Voor de achterstallige tractementen des Heeren Predicanten.

SOMMATIE

Ik ondergetekende, deurwaarder, houder van dwangbevelen ter inning der directe belasting. Sommeer Uw Cornelis Roggeveen tot betaling binnen den tijd van drie daagen Uwe achterstalligen voor de Predicanten, bij wijgering waarvan gij daartoe zult worden gedwongen.

De kosten van de tegenwoordige sommatie zijn twaalf cents.

Te betaalen in handen van de Heer ontvanger wiens comtoir gehouden wordt etc.

Gouda, 6 april 18 18
A. de Vletter
deurwaarder.

Bijlage 2.

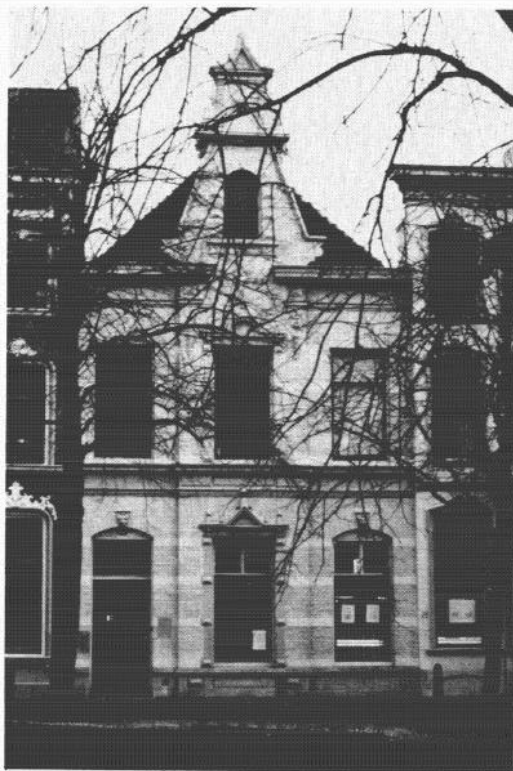
2de sommatie, inhoudende dat bij niet betaling binnen 3 dagen beslag zal worden gelegd op meubelen en goederen.

Bijlage 3

ARREST

Beslaglegging op arbeidsloon ten bedrage van 12.4.6] kosten van het arrest, afgegeven aan het college van Fabricage,

Verschuldigd	4.30
soldaat	4.84
waarschuwing	1.15
arrest	1.93
	<u>12.22</u>

Het pand Oosthaven 38 bestond vroeger uit twee percelen. In één daarvan woonde Roggeveen met zijn zusters, die het slachtoffer werden van de willekeur van een onbehouden soldaat.

Foto: Wim Scholten.

Noten:

1) Roggeveen geeft als huisnummer op: wijk B nr. 4] Volgens gegevens door drs. C.J. Matthijs vormde dit pand, samen met B 5] het huidige Oosthaven 38.

2] Vermoedelijk moest deze militair 3 dagen in het huis blij] ven om te voorkomen dat 'meubelen en goederen' in veilig- heid werden gebracht.

- *Karikatuur van een soldaat uit het begin van de 19de eeuw. De familie Roggeveen zal met de (zij het korte) inkwartiering niet blij zijn geweest!*